

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

[Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ μακρᾶς ἤδη σειρᾶς ἐτῶν ἐγκαταστημέ-
νοι τρεῖς ἀδελφοὶ Ἀποστολίδη, γνωστοὶ εἰς τε τὸν ἐπιστημονικόν

καὶ φιλολογικὸν ὁμοεθνὴ κόσμον, εἰσὶν
ἐκ τῶν καλλιτέρων αὐτόθι ἀντιπρο-
σώπων καὶ ἐργατῶν τοῦ Νεοελληνικοῦ
Πνεύματος. Ὁ πρεσβύτερος, ὁ κ. Γεώρ-
γιος Ἀποστολίδης, ὁ ἐπιφανὴς νομο-
μαθὴς, συγγραφεὺς καὶ κομπογράφος,
ὁ συνδυάζων τὴν εὐρυμάθειαν μὲ τὴν
πρωτοτυπίαν καὶ τὸ ἐπιχαρὶ τοῦ ὅφους,
ἐγένετο ἀπὸ πολλοῦ γνωρίμος εἰς τοὺς
ἀναγνώστας τοῦ «Ἡμερολογίου» διὰ τῆς
τακτικῆς ἐν αὐτῷ συνεργασίας του. Ὁ
ἕτερος, ὁ κ. Σίμων Ἀποστολίδης, ὁ ἐκ
τῶν κορυφαίων αὐτόθι ἱατρῶν, εἶνε ὁ
γνωστὸς συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων»,
τοῦ πολυκρότου ἐκείνου συγράμματος,
τοῦ ὁποίου ἦ ἐν Ἀθήναις πρὸ ἐτῶν ἐμφάνισις εἶχε σημειώσει ἐπο-
χὴν. Νῦν παρουσιάζομεν καὶ τὸν νεώτερον τῆς ἀδελφικῆς τριάδος,
τὸν ἐγκριτὸν δικηγόρον κ. Ἀθαν. Ἀποστολίδην, οὗ παραθέτομεν
καὶ τὴν εἰκόνα, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς κάτωθι διατριβῆς του.]

ΙΩΑΚΕΙΜ Ὁ Γ'.

ΚΑΙ ζῶν καὶ ἄμα τῷ θανάτῳ του ὁ ἀείμνηστος Οἰκουμενικός
Πατριάρχης εἶχε τοὺς ὁμνητάς του, ἐξ ὧν οἱ μὲν, ἐκ πεποιθή-
σεως καὶ εἰλικρινοῦς ἀφοσιώσεως, οἱ δ' ἄλλοι, παρασυρόμενοι ὑπὸ
τοῦ κοινοῦ ρεύματος ἀνευ ἀμέσου καὶ ἰδίᾳς ἀντιλήψεως τῶν πραγ-
μάτων. Ἐν τούτοις καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἦσαν ἀπαραίτητοι πρὸς
ὑποστήριξιν μιᾶς θερμουργοῦ ἰδέας, οἷαν εἶχεν ἐνσαρκιωθῇ ὁ ἀοίδι-
μος Ἰωακείμ ὁ Γ', καὶ ἥτις συνίστατο εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἑλλη-
νικῆς ψυχῆς εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ἰδανικόν. Τὴν ἀντίληψιν ταύτην δὲν
ἦτο βεβαίως δυνατόν νὰ ἔχω κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν, ὅτε ὁ
Ἰωακείμ διετέλει Μητροπολίτης Βάρνης. Ὁ πατήρ μου, φιλελευθε-
ρος τὸν χαρακτῆρα, διατελῶν δὲ τότε Πρόεδρος τῆς Δημογεροντίας
τῆς ἐλληνικωτάτης ἐκείνης πόλεως, συχνότατα ἐπεσκέπτετο τὸν
«Δεσπότην», ὡς παρ' ὅλων ἐκαλεῖτο, διὰ τὰ κοινοτικὰ τότε ζητή-
ματα καὶ τὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ὁ λαὸς τὸν περιέβαλλε δι' ἀπε-
ριορίστου ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης, ὧν καὶ ἐγὼ ἀντελαμβανόμεν
καίτοι παιδίον ἄπειρον ἀκόμῃ. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸν χα-

ρίεντα τρόπον, μεθ' οὗ μοῦ ὠμίλει ἐκάστοτε περὶ τῶν ἐκ Κων/λεως ἀφικνουμένων εἰς τὴν Μητρόπολιν θώρων, ἰδίᾳ δὲ τῶν λουκουμιῶν τοῦ Χατζῆ-Μπακῆρ, τὰ ὁποῖα μετὰ παιδικῆς λαιμαργίας κατεδρόχθιζον. Ἡ ἰδιαίτερα αὕτη περιποίησις συνετέλει νὰ μεταβαίνω τακτικῶς κατὰ Κυριακὴν εἰς τὸν παρὰ τὴν πατρικὴν μας οἰκίαν ναὸν τῆς Μητροπόλεως, καὶ ἐνωρίτατα μάλιστα, διὰ νὰ κρατῶ ἐγὼ προνομιακῶς οὕτως εἰπεῖν τὴν πατερίτσα τοῦ Δεσπότη, ἣν συχνὰ διεξεδίκουν καὶ οἱ συνομήλικοι ἐξαδελφοί μου, οἱ Ἐάνθοι καὶ οἱ Τρανοί. Ἀλλ' ἐβλεπον τὴν προτίμησιν τοῦ Δεσπότη καὶ ἀπεσύροντο κατησχυμένοι καὶ σφόδρα λυπούμενοι.

Ἐνθυμοῦμαι προσέτι καὶ τοῦτο τὸ δεῖγμα τῆς πρὸς με ἐξαιρετικῆς εὐνοίας, ἣτις μὲ καθίστα εὐτυχῇ καὶ ὑπερήφανον. Συχνὰ δ' Ἰωακεῖμ μετὰ τοῦ πατρός μου μετέβαινον δις τῆς ἐβδομάδος εἰς τὴν ὡραίαν ἐσοχὴν μας Τουτλοῦκι, λεγομένην οὕτω διὰ τὰς πολλὰς τῆς συκαμινέας τῆς. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἐν ὑπόστεγον καὶ μιὰ μεγάλη ἀποθήκη διὰ τοὺς μεταξοσκώληκας, τῶν ὁποίων τὴν καλλιέργειαν πρῶτος ὁ πατήρ μου εἶχε δοκιμάσει εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἡ μικρὰ θύρα τῆς ἀποθήκης ἐχρησίμευεν ὥς στόχος σκοποβολῆς, εἰς ἣν ἤσκειτο δι' ὅπλων κυνηγίου ὁ Ἰωακεῖμ τῇ παροτρύνσει καὶ ἐπιδλέψει τοῦ πατρός μου, λέγοντας ὅτι δὲν θὰ τῇ ἦτο ἄχρηστος καὶ τῆς τέχνης ταύτης ἡ ἐκμάθησις. Πράγματι δέ, ὁ Δεσπότης ἐντὸς βραχείος εἶχε διδαχθῇ νὰ σκοπεύῃ εὐθύτατα. Εἰς τὰς παιδιὰς ταύτας ἐπετρέπετο καὶ εἰς ἐμὲ νὰ παρίσταμαι. Κατ' ἀρχὰς οἱ κρότοι τοῦ ὅπλου μοῦ ἐνεποιοῦν τρόπον. Ἀλλὰ βαθμηδὸν εἶχον συνειθίσει μέχρι τοῦ νὰ εὐρίσκω ἰδιάζουσιν τέρψιν. Ἐνθυμοῦμαι δὲ μὲ πόσῃν ὑπερηφάνειαν διηγούμην εἰς τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς ἐξαδέλφους μου τὰς συγκινήσεις τῶν συχνῶν τούτων ἐκδρομῶν.

Ἀλλ' ὅ,τι κατ' ἐσοχὴν μὲ ἀνεβίβαζεν εἰς τὸν ἐβδομον οὐρανόν, ἦτο ὅτι ἡ εὐνοια τοῦ Μητροπολίτου μοῦ ἔδιδε συχνότατα θέσιν ἀπέναντί του ἐντὸς τῆς μεγαλοπρεποῦς ἀμάξης, τῆς συρομένης ὑπὸ δύο λαμπρῶν μαύρων ἵππων, καὶ τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε θωρήσει ὁ αἰσίδιμος ἐθνικὸς εὐεργέτης Γεώργιος Ζαρίφης μικρὸν μετὰ τὴν ἐν Βάρνῃ ἐγκατάστασίν του. Εἰς τὴν παιδικὴν ἐκείνην ἡλικίαν τῶν ἐννέα-δέκα ἐτῶν μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ὅλων τὰ βλήματα ἐστρέφοντο πρὸς με πλήρη θαυμασμοῦ καὶ φθόνου.

Ἀνεξάλειπτος ἀκόμα παραμένει ἐν τῇ μνήμῃ μου ἡ ἡμέρα τῆς ἐκ Βάρνης ἀναχωρήσεως τοῦ Ἰωακεῖμ ἐκλεγέντος εἰς τὴν ἐπίζηλον ἔδραν Θεσσαλονίκης. Ἦτο ἡμέρα πικρίας καὶ λύπης δι' ὅλους τοὺς συμπατριώτας μου Βαρναίους. Δὲν ὑπῆρχον δὲ τότε σχεδὸν Βούλγαροι εἰς Βάρναν. Ὅλη ἡ πόλις εἶχεν ἐρημωθῇ, σύσσωμον δὲ τὸ πλῆθος ἐκαίνο τῶν Ἑλλήνων κατῆλθεν εἰς τὴν παραλίαν, ὅπως μὲ δάκρυα ἱερᾶς συγκινήσεως ἀποχαιρετήσῃ τὸν λατρευτὸν του Δεσπότην.

* * *

Παρέρχομαι τὰ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ποιμαντορίας του, ἔνθα ἐπίσης κατέλιπε τὰς καλλιτέρας ἀναμνήσεις, ἐφελκύσας τὴν ἀγάπην

καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν πολυπληθῶν αὐτόθι Ἰουδαίων, καὶ φθάνω εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν τῇ πατριαρχικῇ Θρόνῳ ἀναρρήσεώς του γενομένης τὴν 4 Σεπτεμβρίου τοῦ 1878, καθ' ὃν χρόνον καὶ ἡ οἰκογένειά μας εἶχεν ἤδη ἐγκατασταθῇ εἰς τὸ Νεοχώριον τοῦ Βοσπόρου. Ἐνθυμούμαι, μαθητὴς τότε τῆς ἐν Φαναρίῳ Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς, μὲ ποίαν συγκίνησιν μετέβην μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἡσπασθήμεν τὴν δεξιάν του. Ἡ φυσικὴ ἀπλότης καὶ μεγαλοπρέπεια, μεθ' ἧς ὑπεδέχετο τοὺς ἀθρόως προσερχομένους, ἐγοήτευε καὶ κατέκτα. Μετὰ τινα χρόνον ἀπηρχομένη χάριν σπουδῶν εἰς Γαλλίαν, ἐκεῖ δὲ ἡσθάνθη τὰ δύο καίρια πλῆγματα τοῦ νεανικοῦ μου βίου: τὴν εἰδησιν τοῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς μου πατρὸς καὶ τὴν τῆς παραιτήσεως τοῦ Ἰωακείμ ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐπισυμβᾶσαν τὴν 30 Μαρτίου 1884. Τὸ τελευταῖον ἄγγελμα μὲ ἐξέπληξε καὶ μοῦ ἐφάνη ἀκατανόητον, διότι, κατὰ τὴν νεανικὴν ἐκείνην ἡλικίαν, δὲν ἐφантаζόμην μέχρι τίνος βαθμοῦ ἠδύνατο νὰ κορυφωθοῦν αἱ ἰδιοτέλειαι, τὰ πάθη καὶ αἱ δολοπλοκίαι τῶν ἀνθρώπων, αἱ συντελέσασαι εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀρχηγίας τοῦ ἔθνους ἀπομάκρυνσιν τοῦ Ἰωακείμ. Ἐπιστρέψας ἐξ Εὐρώπης ἔσπευσα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν ἐν Βαφειχωρίῳ ἐφησυχάζοντα Ἰωακείμ καὶ νὰ δεχθῶ συγκεκινημένος τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας του διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου, εἰς ὃν εὐέλπις ἀπεδυσόμην. Ἐκεῖ τὸν ἐπανεῖδον πολλάκις. Ἐκ δὲ τοῦ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἐρημητηρίου του ἔλαβον κατόπιν ὀλίγας αὐτοῦ ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας ὁ ἀοιδιμος Πατριάρχης εἶχε τὴν ἀδυναμίαν ν' ἀποστέλλῃ ἀφθόνως καὶ εἰς πρόσωπα, ἅτινα πολλάκις τὰς προσεκάλουν ἐκ φιλαυτίας ἢ ἰδιοτελείας, φρονῶν ἴσως ὅτι οὕτως ἠδύνατο τὴν δημοτικότητά του, ἐνῷ αὐτῇ, καὶ ἄνευ τῶν κολάκων τούτων, ἦτο ἐδραιωμένη ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ λαοῦ κατεξανισταμένου ἐκάστοτε δσάκις δὲν κατωρθοῦτο, ἰδίᾳ ἕνεκα τῆς ἀντιδράσεως τοῦ κλήρου, ἢ εἰς τὴν ἀρχηγίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐπάνοδος του.

Τέλος ἦλθεν ἡ δι' ὅλους ποθητὴ ἡμέρα τῆς 25ης Μαΐου 1901, καθ' ἣν παμψηφεί ἐξελέγη ἐκ νέου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον. Καίτοι δ' ἀρκετὰ πρεσβύτης ἤδη, διετήρει οὐχ ἥττον ἀκμαίως τὰς πνευματικὰς δυνάμεις καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς παραστάσεως κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν τε ξένων καὶ τῶν ἡμετέρων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, μὲ ἰδιαίτεραν δὲ εὐμένειαν ἐδεξιόυτο τοὺς πλουσίους ὁμογενεῖς, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τοὺς ὀφιπλοῦτους, φρονῶν ὅτι ὑπεξέκαειν οὕτω τὸν ζῆλον αὐτῶν εἰς δωρεὰς καὶ εὐεργεσίας ἐθνικάς. Τοῦτο, καίτοι δικαιολογούμενον ἐν μέρει, ἐνεποίει ὅμως οὐχὶ εὐάρεστον ἐντύπωσιν. Φαίνεται ὅμως, ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀρεταὶ ἀμιγεῖς ἐλαττωμάτων. Οὕτω λ.χ. ἀπεφαίνετο ἐνίοτε ἀπροκαλύπτως περὶ σοβαροῦ τινος ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ἄνευ προσφυγῆς εἰς τὰ φῶτα τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Ἐθνικῶν Συμβούλων, δυσαρεστῶν αὐτοῦς καίπερ κατὰ τὸ πλεῖστον φίλους καὶ προασιπστάς τῆς πολιτικῆς του, προκαλῶν δὲ διαφωνίας καὶ χάσματα μεταξὺ τῶν. Μόνον δὲ ἡ εἰλικρινὴς ἀφοσίωσις

καὶ ἀγάπη, ἣν ἐτρεφον ἰδίᾳ οἱ Σύμβουλοι πρὸς τὸ σεπτὸν τοῦ πρό-
σωπον, κατώρθωνε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν γαλήνην εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Περὶ τοῦ Σχίσματος ὁ Ἰωακεῖμ ἐθεώρει τὴν ἄρσιν αὐτοῦ ἐξυπηρε-
τικὴν τῶν ἐλληνικῶν συμφερόντων. Κατὰ πόσον ὁμως ἡ πεποίθησίς
τοῦ αὕτη ἦτο βásiμος ἢ σφαλερά, ἐναπόκειται εἰς ἄλλους ἀρμοδιω-
τέρους νὰ ἀποφανθῶσιν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ νωπὰ ἔτι ἀποτελέ-
σματα τοῦ βλκκανικοῦ καὶ δὴ τοῦ ἐλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου.

Ὁ ἀποθανὼν Πατριάρχης Ἰωακεῖμ ὁ Γ'

Δὲν ἐπιχειρῶ τὴν ἀνάλυσιν ὅλων τῶν φάσεων τῆς πατριαρχείας
τοῦ Ἰωακεῖμ, ἀφοῦ ἄλλως τε πλεῖστοι ἄλλοι ἀνέλαβον τὴν ἐξι-
στόρησιν αὐτῆς καὶ τὰ τῆς ἐθνικῆς του δράσεως. Διατυπῶ ἐνταῦθα
μόνον ἀτομικάς μου ἐντυπώσεις. Ὁ ἀείμνηστος Ἰωακεῖμ ὁ Γ' ἐν
τῇ σφοδρᾷ καὶ ἀκρατήτῳ ἐπιθυμίᾳ τοῦ νὰ θέτῃ ἀμέσως εἰς πρᾶξιν
πᾶν ὅ,τι ἐθεώρει καλὸν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ
ἔθνους, ἔσπευδε πολλάκις χωρὶς νὰ συμβουλευθῇ τὰ δύο τῆς Ἐκ-
κλησίας Σώματα τὰ ἐκ τῆς ὁλομελείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ
Δ. ἔθν. Μικτοῦ Συμβουλίου ἀποτελοῦντα τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ

υποδούλου Ἐθνους. Ἡ σπουδὴ αὕτη συνετέλεσεν εἰς τὴν πρώτην ἐκ
τῆς Πατριαρχείας πτώσιν του, τῇ παρέσχε δὲ οὐκ ὀλίγας ἀνησυχίας
καὶ κατὰ τὴν δευτέραν, καθ' ἣν τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ἐνεργῶς
παρεμβαίνοντα ἀπεσόδουν ἐκάστοτε καὶ νέαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θρό-
νου παραίτησιν. Ἡ Ἱεραρχία ἐν γένει δὲν ἐνεπνέετο ὑπὸ ἰδιαιτέ-
ρας ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης καρδοκοῦσα ἐκάστοτε τὴν ἐκ τῆς
ἀρχηγίας ἀπομάκρυνσίν του, ἥτις θὰ ἐπετυγχάνετο πρὸ καιροῦ, ἂν

πικῶν Καταστημάτων ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτι ὁ προταθεὶς ἀναδιορισμός του ἦτο ἀντικανονικός! Καὶ σημειωτέον, ὅτι ὁ ἀδελφός μου ἀπουσιάζων τότε ἐν Ἀθήναις, οὔτε ἐπεθύμει, οὔτε ἐπεδίωκεν, ὥς ἄλλοι, ν' ἀναδιορισθῇ εἰς τὰ Καταστήματα, ὅπου παρείχε μὲν πολυτίμους ἐκδουλεύσεις, ἀλλ' ἐδαπάνα ἀδιαλείπτως πολυτίμους ὥρας ἐκ τῆς ἐπαγγελματικῆς του ἐργασίας καὶ μόχθους ἀτρύτους, ἐπὶ θυσιᾷ καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν πρὸς ἀναφυκὴν χρονικῶν διαλειμμάτων, ἐδέχθη δὲ νὰ ὑπηρετήσῃ ἐκ νέου μόνον κατόπιν τῶν ἐπιμόνων παρακλησεων, κατὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστροφὴν του, τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας καὶ ἰδίᾳ τοῦ τότε προεδρεύοντος αὐτῆς Σεβασμ. Ἀγίου Δέρκων.

Ὁ Ἰωακείμ, δέον νὰ τονισθῇ, ὅτι εἶχεν ἐν ἑαυτῷ βαθύτατα ἀνεπτυγμένον τὸ αἴσθημα τοῦ ὠραίου. Εἰς τὴν παροιμιώδη καλαισθησίαν του καὶ τὴν πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν κλίσιν του ὀφείλονται οἱ ἐξωραϊσμοὶ καὶ ἀνακαινίσεις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπου ἄλλοτε ἐν συνωστισμῷ καὶ ἀκαταστασίᾳ καὶ ἐντὸς ὑγρῶν δωμάτων διητῶντο οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι, τοῦθ' ὅπερ ἐνεποίει ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν καὶ δὴ εἰς τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἐπισήμους ἐπισκέπτας. Ὁ Ἰωακείμ, χρησιμοποιοῦντας πρὸς τοῦτο γενναίας δωρεάς, ἀφοῦ ἐπήνεγκε γενικὴν μεταβολὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα περίτε τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν καὶ ἀξιοπρεπεῖν ἐπίπλωσιν, ἀνήγειρεν εἰτα τὸ ὠραῖον λιθόκτιστον κτίριον, ὅπου εὐπρεπῶς διερρυθμίσθησαν τὰ γραφεῖα καὶ ἡ ἰδιαιτέρα κατοικία τοῦ Πατριάρχου, μὲ τὸ μικρὸν καὶ ὠραιότατον παρεκκλήσιον, τὸ ἀναγερεθὲν δαπάνῃ τοῦ κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου. Εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦτο ἐδέχετο συνήθως τοὺς φίλους καὶ ἐλάμβανε τὰς ἰδιαιτέρας ἀκροάσεις. Πολλάκις τὸν εἶδον ἐκεῖ μελαγχολικὸν καὶ περίφροντιν διὰ τὰ πολλαπλὰ μεγάλα ἐθνικὰ ζητήματα τὰ διαρκῶς ἐκκρεμῇ μεταξὺ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁθωμ. Κυβερνήσεως, μηδαμῶς ὁμως ἀποβάλλοντα τὴν ἐλπίδα περὶ τῆς εὐνοϊκῆς αὐτῶν λύσεως, ὑπὲρ ἧς ἀνέπτυσεν ἀδιάπτωτον ὄλον τὸ σθένος καὶ ὄλην τὴν φλόγα τῆς μεγάλης καὶ ἐθνικῆς του ψυχῆς. Ἀκαταγώνιστος ὑπῆρξεν εἰς τὸν ἀγῶνα πρὸς διάσωσιν τῶν ἐθνικῶν ἐν Τουρκίᾳ προνομίων μας, τὰ ὅποια ἡ νέα, ἡ δῆθεν φιλελευθέρη καὶ συνταγματικὴ Κυβέρνησις, ἠθέλησε νὰ καταργήσῃ. Εἰς οὐδὲν ὁμως ἴσχυσαν αἱ προσπάθειαι τοῦ κατὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑποχρεωτικῆς στρατεύσεως τῶν χριστιανῶν, ὀφειλομένου ἄλλως τε καὶ εἰς Ἑλλήνων βουλευτῶν τὴν σύμπραξιν ἐν τῇ Ὁθωμανικῇ Βουλῇ, παρὰ τὴν γνώμην πολλῶν καὶ ἐξ αὐτῶν ἔτι τῶν μουσουλμάνων, φρονούντων, ὅτι αὕτη ἀντέκειτο εἰς τε τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ ἰδικά των ἥθη καὶ ἔθιμα, ἂν καὶ δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ τὴν καταψηφίσωσι. Καὶ σήμερον ἔτι πολλοὶ τῶν Τούρκων, ἂν μὴ πάντες, ἀποδίδουν τὰ κατὰ τὸν βαλκανικὸν πόλεμον ἀτυχήματα τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν ἐν αὐτῷ ὑπαρξίν χριστιανῶν, γκισούρηδων κατὰ τὸ λέγειν των.

Εἰς ἀμοιβὴν τῶν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Γένους

ἀγώνων του ὁ Ὑψιστος ἠυδόκησε καὶ ἐπεφύλαξεν εἰς τὸν Ἰωακείμ, κατὰ τὰς τελευταίας του ἡμέρας, τὰς γλυκείας συγκινήσεις ἐπὶ τῇ ἀναγεννήσει τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς. Θὰ ἔζη δὲ ἀναμφιδόλως ἐπὶ τινὰ ἀκόμα ἔτη, ὅπως παρακολουθήσῃ καὶ ἐνισχύσῃ ἅμα τὴν ἐθνικὴν ἀνάπλασιν, ἐάν, πρὸς ἀποσόδησιν τῆς ὑποτροπῆς τῆς νόσου, ἔσπεργε νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν συνιστωμένην αὐτῇ δίαιταν ὑπὸ τῶν ἱατρῶν, ὧν τὰς διαφόρους καὶ ἐνίοτε ἀντιθέτους γνώμας κατεριωνεύετο. Ἐν τούτοις, ὅταν ἐν τέλει ἠναγκάσθῃ νὰ ὑποστῇ τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν, τὴν τόσο δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον ἄνευ χλωροφορμίου, ἀντέταξε πολλὴν καρτερικότητα, ἀνεβίωσε δὲ ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ ἐπανελάβε μετὰ θάρρους τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν του. Ἀλλὰ τὸ μοιραῖον τέλος δὲν ἐδράδυνε καὶ ὁ θάνατος ἐπῆλθε σχεδὸν αἰφνιδίως, ἀποστερήσας τὸ Ἔθνος τοῦ λατρευτοῦ του Πατριάρχου.

Ἀγαθῇ τύχῃ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν καὶ εὐκλεῶς νῦν κατέχων τὸν χηρεύσαντα πατριαρχικὸν θρόνον Γερμανὸς ὁ Ε΄, ὁ ἐπίσης μετὰ παρρησίας καὶ ἀνεδότῳ ὑπὲρ τῶν προνομίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἀγωνισθεὶς, καίτοι ἐν πολλοῖς διαφωνῶν πρὸς τὸν αἰοίδιμον Ἰωακείμ, ἀναγνωρίζων οὐχ ἥττον τὴν ἐθνικωτάτην Ἐκκείνου δρᾶσιν καὶ τὰ εὐγενῆ αὐτῆς ἐλατήρια, θέλει ἀναμφιδόλως συνεχίσει καὶ ἀποκορυφώσει εἰς περίβλεπτον περιωπὴν τὸ μέγα ἔργον ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

ΑΘΑΝ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ

Εἰκόνας ἐκ τοῦ φυσικοῦ — Εἰς τὴν ἀκρογιαλιὰν